

Iransk atomvåben tages nu for givet

Anders Jerichow

Barack Obama tilbyder Iran forhandlinger, der kan afslutte de mangeårige sanktioner mod landet. Men prisen er klar: Mullaherne skal opgive at skaffe sig den teknologi, som kan bruges til at bygge bomber. Det er ved at være for sent

Hvis vi havde glemt, at Iran er en stormagt i Mellemøsten, er det tid til at åbne vores øjne. Iran er formentlig tæt på det øjeblik, hvor magthaverne i Teheran – i dag anført af den islamiske revolution – selv kan bestemme, om de vil have en atom-bombe.

Som historien har vist, er det ikke et stykke ammunition, der er egnet til megen krigsførelse, men nok som et ultimativt våben, og det tjener i hvert fald til at skaffe sig én ting, som iranere har savnet de seneste årtier – nemlig: Respekt!

For så meget er i hvert fald klart – man ignorerer ikke en atommagt.

Men er Iran så langt med sin teknologi, at vi allerede er nødt til at betragte landet som en atommagt? Næppe helt. Men diplomater og militære analytikere i vores vestlige del

af verden er uden for referat enige om, at de iranske teknikere og videnskabsmænd inden for ét til tre år kan overlade beslutningen om en bombe eller ej til de politiske magthavere. Tekniken er så godt som på plads.

Antallet af mennesker, som konkret ved, hvad der foregår i det iranske atomprojekt, er få. Formentlig ved ikke engang den iranske regering, hvad der foregår i de tophemmelige anlæg under jorden ved Natanz og andre militære adresser. Kontrollen med det iranske atomprojekt ligger éntydigt hos de anonyme øverste magthavere, som ikke er folkevalgt og ikke står til ansvar for parlamentet, men kun for den øverste åndelige leder, ayatollah Khamenei og hans inderkreds af mullaher og medarbejdere.

Hvad ved de iranske borgere om dette hemmelighedsomgærdede atomprojekt? Ikke meget andet end, at magthaverne i Teheran insisterer på landets ret til at udvikle civil kernekraft – og at FN efter amerikansk ønske har udsat Iran for økonomiske og teknologiske sanktioner, fordi amerikanerne mistænker Iran for i smug at udvikle et atomvåben.

Omverdenen ville heller ikke vide meget mere, hvis det kun stod til de iranske myndigheder, som bestandsdigt har afvist at have andre ambitioner med sin atomteknologi end at skaffe sig netop civil kernekraft.

Det har Iran ret til – USA's regering opfordrede faktisk allerede i 1970'erne det daværende shah-styre i Iran til udvikle kernekraft – og forsvaret for at udnytte denne ret har utvivlsomt en meget stor del af den iranske befolkning med sig.

Hemmelighed og militære valg

Alligevel har magthaverne i Teheran gennem snart mange år vakt en international mistanke om, at det iranske atomprojekt også har en militær dimension.

Hvis Iran ønskede kernekraft til at producere elektricitet og intet andet, kunne magthaverne have lagt hele den teknologiske udvikling frem i åbent lys. De kunne have valgt en moderne letvandsreaktor, som ikke giver militære muligheder. Og de kunne have accepteret europæiske og russiske tilbud om leve-

rancer af atombrændstof og have undladt selv at berige uran.

Men sådan har den såkaldt islamske revolution ikke båret sig ad.

Tvært imod.

Det iranske atomprojekt har været indhyllet i total hemmelighed, og kun fordi iranske videnskabsmænd sladrede til systemkritikere med tilknytning til modstandsbevægelsen NCR (National Council of Resistance) og videre til FN's atomenergiagentur, IAEA, i begyndelsen af dette årti, har Iran skridt for skridt erkendt teknologiske fremskridt i takt med, at IAEA alligevel kunne dokumentere udviklingen med andre kilder.

Samtidig har tegnet sig et billede af en ganske anden historie end en civil.

Iran har gennem godt et årti udviklet en avanceret atomteknologi og gjort sig i stand til selv at berige uran i et sådant omfang, at landet selv vil kunne producere sin egen bombe. Antallet af centrifuger til uranberigelse er vokset så dramatisk mellem 2006 og 2009, at de iranske magthavere i løbet af måske allerede 2010 vil være i stand til at konstruere en bombe. Og samtidig har Iran – uden sammenhæng i øvrigt? – udviklet en raket, som vil være i stand til at nå de arabiske stater på den anden side af Den Persiske Golf såvel som mere fjerntliggende lande à la Israel og Egypten.

Ingen af dem er begejstret. I Israel har flere regeringer kaldt det strategisk afgørende, at Iran ikke får

et atomvåben, og israelske medier og militære analytikere diskuterer åbenhjertigt, om det er militært muligt og politisk dueligt at bombe de iranske atomanlæg. Og skal man tro israelske medier og diplomater, igen uden navn og kilde, har mindst et stort arabisk land, formentlig Saudi-Arabien, ladet Israel forstå, at man ikke vil opponere mod et militært forsøg på standse det iranske atomprojekt.

Det skal i givet fald gøres, før Iran får det atomvåben, som man nægter både at stræbe efter og at være nær evnen til at sætte i produktion.

Logisk at lave en A-bombe

Selv om de iranske magthavere uden rødmen afviser alt, hvad der smager af militære ambitioner i atomprojekter, vedgår vestlige diplomater i Teheran og militære analytikere i Vesten, at et atomprojekt ikke ville unddrage sig et vist logisk rationale.

Iran er trods alt ikke omgivet af verdens mest fredfyldte nabolag. Set med iranske øjne er atomsupermagten USA i dag militært involveret i to af Irans store nabolande, Irak mod vest og Afghanistan mod øst efter at have væltet de tidligere regimer i begge lande. Ingen af disse regimer – Saddam Husseins diktatur i Irak og Taleban-bevægelsen i Afghanistan – brød Irans islamiske revolution sig sådan set om. Men derfra og til at ønske sig amerikanske soldater

langs Irans grænser er der et stykke.

Set med iranske øjne er Iran omgivet af atomvåben: I Rusland mod nord, i Pakistan og Indien mod øst, på amerikanske flådefartøjer i Golfen og det Arabiske Hav mod syd og i Israel mod vest. Ingen af dem er ret beset gode venner af Irans islamiske revolution, og man skulle være aldeles ufølsom over for historisk iransk selvbevidsthed, hvis man ikke kunne se en lige linje mellem naboernes atomvåben og en iransk ambition om at skabe militær balance.

Officielt siger diplomater i fx det iranske udenrigsministeriums Institut for Internationale og Politiske Studier i Teheran, at et atomvåben hverken er ønsket eller potentielt anvendeligt i en mellemøstlig sammenhæng.

Men hensyn til ønsket: Magthaverne i Teheran står fast på, at de alene stræber efter kernekraft.

Med hensyn til anvendeligheden af en A-bombe: Kun en komplet irrationel militær leder vil bruge et atomvåben mod fx Israel, dels fordi man samtidig ville ramme palæstinensere på grund af Israels og de besatte palæstinensiske områders lidenhed, dels fordi det ville være ødelæggende for Iran selv – ud fra den velbegrundede tese, at man ved et atomangreb på fx Israel formentlig selv ville blive angrebet med samme kaliber våben.

Heroverfor står tre modsatrettede argumenter af mindre beroligende karakter.

Det ene: Sæt nu, at de magthavere, som rent faktisk regerer Iran – altså kredsen omkring ayatollah Khamenei, som knapt er kendt og i hvert fald ikke hverken står til ansvar eller opererer med offentlighed i sin forvaltning – netop ikke var komplet rationel? Sæt nu, at en tvært i mod irrationel leder med messianske forestillinger og besjælet af en vished om liv efter dette var villig til at ofre både fjende og ven for at rydde fx Israel af vejen?

Det andet argument: Vil ledere i fx Israel eller Saudi-Arabien eller Egypten bygge deres forsvar på en venlig opfattelse af, at Iran da ikke bygger et atomvåben, når nu magthaverne i Teheran lover, at det ikke er tilfældet?

Sådan er Mellemøsten ikke.

Og det tredje argument for ikke at slå sig til tåls med, hvad Iran end måtte finde på at udvikle af sprænghoveder og raketter: Hvem ved, hvilke kræfter der regerer Iran om fem, ti eller tyve år? Regimet er ikke elsket og lader sine sikkerhedstjenester føre sig frem som om, man erkender sin mangel på folkelig legitimitet. Systemkritikere bliver forfulgt, fængslet og straffet hårdt. Men hverken iranerne eller udenlandske efterretningstjenester ved i dag, hvem der ad åre vil efterfølge den islamiske revolution – kun at det både kan blive verdslige alternativer, kredse i militæret eller måske kræfter i Revolutionsgarden, som hverken vil følge et verdsligt eller vestligt

rationale eller have samme pragmatiske tilbageholdenhed over for konflikter med omverdenen, som man kan argumentere for, at ayatollah Khameneis folk er styret af. Og hvem ved, hvilke venner disse fremtidige magthavere i Iran vil dyrke?

De nuværende magthavere har været villige til at forsyne det libanesiske Hizbollah og den palæstinensiske Hamas-bevægelse med avancerede våben og Syrien med et atomprojekt, som Israel valgte at bombe sønder og sammen, bogstavelig talt, for halvandet år siden. Tør nogen af Irans nabostater satse på, at de nuværende eller fremtidige magthavere i Teheran ikke deler deres nye atomteknologi med revolutionære kræfter i Mellemøsten?

Arabisk modvilje

I hvert fald: Hverken Israel eller de arabiske stater er begejstret ved tanken om, at Iran (snart) kan få et atomvåben.

Israel har ifølge alle vestlige analyser allerede sine egne atomvåben. Og nyhederne om det iranske atomprogram har i løbet af de seneste år også fået Saudi-Arabien og Egypten til at genoptage deres atomforskning. Et af dem, Saudi-Arabien, har gennem flere år haft gode kontakter til den pakistanske sikkerhedstjeneste og har i 1990'erne haft kontakt til det pakistanske atomvåbens fader, den notoriske Dr. Khan, som bevisligt har solgt sin uvurderlige viden

til Nordkorea og Libyen og måske også til det saudiske kongehus.

Med andre ord: Selv om iranske ønsker om et eget atomvåben kan være forståelige, landets nære omverden taget i betragtning, kan det godt være uhensigtsmæssigt for medlemstlig stabilitet: Et nyt regionalt atomkapløb kan være på trapperne.

Internationale reaktioner

Både EU's stormagter – Frankrig, Tyskland og England – og Rusland har tilbudt Iran at levere brændstof til iranske atomkraftværker, hvis landet til gengæld vil undlade at berige uran selv.

Glem det, svarer Iran. Landet vil selv kontrollere sit atomprogram og ikke være afhængig af andre magter – det har derfor fortsat sin investering i nye centrifuger til berigelse af uran. Den samme proces vil gøre det muligt for iranerne at producere sprængstof til et kernevåben.

Både IAEA, de europæiske stormagter, Rusland og senest i juni 2009 den amerikanske præsident, Barack Obama, har anerkendt Irans ret til civil kernekraft.

Naturligvis, svarer Iran – det er ikke noget, Iran skal takke for, men en ret for alle verdens stater. Iran understreger, at det modsat Israel har accepteret aftalen om ikke-spredning af atomvåben, og at det har accepteret IAEA's inspektioner. Til gengæld har IAEA gennem flere år sagt, at Iran i sammenlagt 18 år

har forsøgt at hemmeligholde dele af sit atomprogram for FN-organisationen.

IAEA kræver også af Iran, at det skal erstatte sin tungtvands-teknologi med letvandsditto, fordi det ikke vil gøre det muligt at producere plutonium til et våbensprænghoved. Iran nægter.

Rusland har hjulpet Iran med at færdigbygge et atomkraftværk ved Bushehr, som oprindeligt blev påbegyndt af et tysk selskab på shahens tid, i 1975. Rusland overtog opgaven i 1995, men har indtil videre insistet på, at det selv vil levere brændstoffet og selv have de brugte brændselsstave retur, for at Iran ikke skal bruge dem i militære sammenhænge. Værket er klar til at starte, men afventer en aftale med Rusland.

Raketter ved at være klar

I forbindelse med 30 års jubilæet for revolutionen vakte de iranske magthavere stor opmærksomhed, da de med en egen raket – 'Safir-2' – sendte en (også egen) satellit ud i rummet i vinter. Det skete for at sprede 'monoteisme, fred og retfærdighed' i verden, som præsident Ahmadinejad erklærede.

Igen var omverdenen ikke begejstret.

Status i forsommeren 2009 er derfor, at Iran er tæt på at være dér, hvor landets omverden definitivt ville foretrække, at den islamiske revolution aldrig kom – dér, hvor det selv kan

TEMA: IRANS VALG

bestemme, om det vil bygge Bomben.

Den tekniske kapacitet er ved at være i hus. Raketter er ved at være klar. Centrifuger til berigelse af uran kører på fulde omdrejninger.

Men én ting er at være i stand til at producere et atomvåben. Noget andet er faktisk at gøre det. Iran kan vælge at lade kendskabet til sine teknologiske landvindinger 'sive' og satse på, at omverdenen allerede på den baggrund vil begynde at vise behørig respekt. Og Iran kan satse på, at hverken Israel eller USA vil tage risikoen ved at forsøge at lægge Irans atomprojekt i grus – hvilket flere forhold taler for: Dels, at de iranske anlæg ligger spredt, dels at de er indrettet i så dybt liggende tunnelanlæg, at det kan blive svært at ødelægge alt på én gang. Og endnu farligere end en bjørn er som bekendt en såret bjørn.

En samlet amerikansk efterret-

ningsvurdering (*National Intelligence Estimate*) fra vinteren 2008/2009 forsøgte at nedtone vestlig frygt for, at et iransk våben er ved at være klar. Rapporten anslog, at de iranske magthavere faktisk havde sat et militært udviklingsprojekt på pause i 2003 – men vurderede alligevel, at Iran kunne bringe sig i stand til at konstruere et våben i 2009. Men igen: Hvem ved?

Og tør Israel, Saudi-Arabien eller for den sags skyld USA leve med tvivlen?

USA's ny præsident, Barack Obama, tilbyder forhandlinger, der kan afslutte de mangeårige sanktioner mod Iran. Men prisen er klar: Mullaherne skal opgive at skaffe sig den teknologi, som kan bruges til at bygge bomber.

Alternativet er knap så klart.

Anders Jerichow er kronikredaktør på Politiken og redaktør af Udenrigs.